

Oude Beelden

door A. van den Akker

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

1

Nu onze Chr. Ger. Kerk in Bussum op 14 november (1979) een mijlpaal heeft bereikt - haar 75-jarig bestaan - mag grote blijdschap en dankbaarheid ons vervullen. Drie-kwart eeuw! Er is in die tijd veel gebeurd. Twee wereldoorlogen, die grote verwoestingen hebben aangericht en geweldige structuurveranderingen hebben teweeggebracht. Evenwel is Gods zorgende trouw groot geweest in die snel-veranderende tijd. Zijn zegeningen waren vele. Helaas komen er in de "gedenkschriften" ook vele zwarte bladzijden voor, getuigen van onze zondige aard, onze ontrouw.

Toch willen we in ons gedenken laten prevaleren het wonder van Gods genade en goedheid, die het onvolkomen werk van mensen heeft willen zegenen. Gode alleen de eer!

Nu kunnen we op velerlei wijze terugblikken. We kunnen een verhandeling houden over de ontwikkeling van ons kerkelijk leven in die 75 jaar, over de "spanningen en gevaren", die er geweest zijn en nòg zijn. Hoe leerzaam en boeiend dit ook moge zijn, ik wil op een andere wijze in een serie artikelen een blik slaan in het verleden.

Herinneringen aan het oude zijn in deze tijd "in". Wie kent niet een uitgave van één of andere plaats "in oude ansichten"? B.v. "Bussum in oude ansichten" of "Kent u deze Bussumers nog?". Enz.

Elk album gaat mank aan onvolledigheid. Zo is het ook nog onmogelijk om een tijdperk van 75 jaar Chr. Ger. Kerk in Bussum in een klein aantal artikelen samen te brengen. 't Is natuurlijk saai om u alleen met jaartallen en feiten op te schepen. Ik kan daar natuurlijk niet helemaal buiten, maar ik wil dat toch zo ruim mogelijk illustreren met oude bijzonderheden. Je zou kunnen zeggen, het wordt:

DE CHR. GER. KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN".

Dat zal voor de ouderen en “ingeborenen” het meest aantrekkelijk zijn, maar voor de jongeren is het wel leerzaam. Al-met-al zullen mijn bijdragen met een zekere vertedering en soms met een glimlach moeten worden bekeken.

Eerst wat feiten uit de beginjaren:

De oorsprong van de Chr. Ger. Kerk te Bussum ligt in **Naarden**.

Enige leden van de Geref. Kerk aldaar konden het niet vinden met de leer, die in de Geref. Kerken werd gebracht. Zij scheidden zich daarom af en voegden zich bij de Chr. Ger. Kerk van **Amsterdam**. Er werd een commissie gevormd, bestaande uit de broeders: P.S. Kooy, J.C. Schouten, A. Wiegink en J. Zeldenrijk. Om een juiste verhouding te krijgen, werd br. A. Wiegink ouderling van de gemeente Amsterdam. De eerste vergadering werd gehouden op 21 september 1902.

Men zocht contact met gelijkdenkenden in Bussum en het resultaat was, dat op 24 oktober het station Naarden-Bussum werd gesticht.

Deze karakteristieke naam van “station” duidt aan een groep leden van een kerk, die gezamenlijk elders wonen, doch nog geen plaatselijke gemeente hebben. De eerste predikdienst werd gehouden door Ds. H. Janssen. Honorarium en zaalhuur f 11,25. Collecte f 9,73. Het ledental was natuurlijk nog gering (23), maar de band onderling was groot, evenals het vertrouwen in de toekomst. Men wilde graag de “oude waarheid” horen en daar was in Naarden en Bussum wel plaats voor. Men ondervond krachtige steun en medewerking van de Chr. Ger. Kerk te Amsterdam, inzonderheid van Ds. H. Janssen, de later in den lande zo bekend geworden legerpredikant, die 1944 is overleden.

Aanvankelijk werd er in Naarden gepreekt, eerst in de toenmalige Bergstraat, later in “Het hof van Holland”. Maar het was vooral op advies van Ds. Janssen, dat na drie maanden de commissie besloot, niet in Naarden, maar in Bussum de godsdienstoefeningen voort te zetten, omdat in deze gemeente de uitbreiding lag. Dat was voor die tijd een wijs besluit, dat van een juist inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden getuigde.

Men vond een gelegenheid in “Ons Huis” op de Laarderweg, waarin later door het gemeentebestuur de arbeidsbeurs is gevestigd, een gebouw, dat nu niet meer bestaat. Hier preekte Ds. Janssen elke maandag met jeugdig vuur en zijn preken maakten diepe indruk.

Ik heb er mijn moeder vaak over horen vertellen. Gedurende 2 jaar heeft Ds. Janssen hier 105 keer gepreekt. Docent Van Lingen 6 keer, Ds van der Vegt 3 keer, student Zuidersma 2 keer, de heren Grasdijk, Vermeer en Frugte ieder één keer.

Ds. Janssen kreeg voor een preekbeurt f 6,-- , reiskosten inbegrepen. Er werden nog wel eens advertenties geplaatst, 40 cent.

Op 6 april 1904 is Ds. Janssen met een rijtuig van Amsterdam gekomen, kosten f 4,50. Na twee jaren besloot de commissie de goedkeuring aan te vragen bij de Classis Amsterdam om over te gaan tot stichting van een eigen ge-

meente. De goedkeuring werd verkregen en zo is nov. 1904 de stichting een feit geworden. Er werd een kerkraad gekozen. De eerste ouderlingen waren: de brs. H.L. Verhaar en P.S. Kooy en de eerste diaken: de brs. Joh, van den Akker en E. Turkesteen.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

2

Van meet af aan groeide het zielental der gemeente gestadig. Al dadelijk sloeg men de hand aan de ploeg om te komen tot stichting van een eigen kerkgebouw. Met energie en voortvarendheid werd dit werk aangevat. Onder eigen leden waren een aannemer, timmerlieden, enz., zodat de kerkeraad het financieel beheer van de bouw geheel in eigen handen kon houden. Reeds in het begin van 1905 werd door Ds. Janssen de eerste steen gelegd en op woensdag 20 sept. 1905 werd het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen. De kerk was gebouwd op een terrein aan de Nieuwe Englaan. De bouwkosten bedroegen circa f 5.000,-. Zo had de Chr.Ger. Kerk van Bussum-Naarden zich binnen drie jaar na haar openbaarwording en binnen een jaar na haar instituering ontwikkeld tot een gemeente met een eigen kerkgebouw. Het geplante stekje toonde wel levensvatbaarheid. En de Heere gaf kennelijk Zijn zegen.

Hier wil ik de gang van het verslag onderbreken om enkele passages uit het notulenboek van die eerste jaren op te nemen: 30-6-1905. Br. Vonk de koster komt ter vergadering en deelt de kerkeraad mee, dat hij 29 stoven kan kopen voor 20 cent per stuk.

De voorzitter zegt, dat de kerkeraad dit in overweging zal nemen. Eén van de brs. vraagt hoe wij aan een predikstoel kunnen komen. Br. Kooy stelt voor om een advertentie te plaatsen in "De Vriend van Oud en Jong", daar het maken van een nieuwe nogal centen zal gaan kosten. Aldus besloten.

14-7-'05. Br. Kooy heeft 3 aanbiedingen gekregen van predikstoelen en 1 van banken van Delft, Vlaardingen en Meppel.

21-7-'05. Deze verg. behelst niet anders dan verslag uit te brengen van de reis door de brs. Verhaar, Kooy en Turkesteen ondernomen en door 's Heeren goedheid weder ten einde gebracht.

Br. Verhaar verhaalt de reis in korte trekken en zegt dat er een predikstoel is gekocht voor de som van f 20,- te Vlaardingen en dat er in Delft nog kerkbanken te koop zijn à f 4,50 per stuk, hetwelk de brs. wel wat duur vonden.

Omdat nieuwe ook nogal geld zouden kosten, wordt besloten om dezelve maar te kopen, maar br. Kooy zal trachten ze voor f 4,-- rond te krijgen franco Bussum.

De verhouding Kerkeraad tot consulent is eerst wat stroef verlopend:

30-8-'05. De voorzitter (consulent Ds. Polman) begint met te zeggen, dat de kennismaking niet erg aangenaam is, daar de kerkeraad niet heeft gehandeld zoals er gehandeld moest worden, want, zegt zijn eerwaarde, hier is een kerk gebouwd en bijna voltooid, zonder hem daarmee in kennis te stellen of raad te plegen, wat wel terdege de plicht had geweest, maar dat alles met een ander is geschied en nu het op het tekenen van een hypotheekakte aankomt wordt hij er voor geroepen, wat niet zo erg aangenaam is. De kerkeraad begint met te zeggen, dat de zaken al lang de gang hadden eer dat zijn eerwaarde consulent was en dus een ander maar niet zo op zij gezet kon worden. Tevens erkent de kerkeraad wel het verzuim om de consulent met de bouw dus niet in kennis te stellen. Verder belooft de kerkeraad om niets meer buiten de consulent om te behandelen als het zaken betreft, waarin zij advies nodig hebben. En zo is het misverstand gelukkig bijgelegd.

3-10-'05. Wordt behandeld het kosterschap in tegenwoordigheid van de koster Vonk. Hij wil al de werkzaamheden op zich nemen voor een vergoeding van f 30,-- per jaar. Nadat de koster is vertrokken, beslist de kerkeraad om de toelage te stellen op f 40,--. (Vroeger had men de gewoonte om aan de kosterfootjes te geven. Dat was dan ook wel nodig).

29-8-'06. Wordt besproken welke gratificatie men de orgeltrapper zal toekennen. Er wordt besloten hem f 5,-- per jaar te geven. Voordat ik wat ga meedelen in het volgende nummer over het eerste beroepingswerk, nu iets over Ds. Janssen de stichter onzer gemeente. Hij is in 1872 geboren in Tholen en in 1898 predikant geworden in Amsterdam.

Ik lees ergens in het notulenboek: De voorzitter deelt mee een ontmoeting met Ds. Janssen te hebben gehad en zegt dat zijn eerwaarde onder biddend opzien tot de Heere op zich heeft genomen om D.V. zondag 9 augustus alhier de gemeente te dienen en alsdan het H.A. te bedienen en dat zijn eerwaarde zaterdag 8 augustus vroeg hier zal komen om nog enkele gezinnen te bezoeken.

Bij stemming worden de brs. Verhaar en Mantel benoemd met Ds. Janssen huisbezoek te doen. Ds. Janssen is al jong een man van invloed en betekenis in onze kerken geworden.

Ik heb uit die beginjaren een preek van hem uitgegeven "in het belang van de Theologische School", naar aanleiding van 1 Tim. 4:7b, waarin hij op dringende wijze beschrijft hoe noodzakelijk het is zichzelf te oefenen tot godzaligheid. Een preek, die na drie-kwart-eeuw nog niet verouderd is.

Ik besluit met een passage uit een andere preek van hem over de "levende wateren" uit Ez. 47:1-9. "Als die levende wateren van Gods Geest in het zondarshart worden uitgestort, dan wordt God daarin verlieerlijkt. Want dan wordt al het dode en onvruchtbare daarbinnen tot nieuw leven gewekt. Alles begint dan te ontkiemen en te ontluiken; de lente komt, de lente van het nieuwe, uit de Geest geboren, leven.

En die lentepriest wordt zomerweelde en tooit en kroont dat leven met vruchten tot verheerlijking van God.

Dat is Evangelie!

Evangelie, dat ons een God openbaart, die in Jezus Christus het dode tot leven roept en Die Zich verheerlijkt in datgene, wat van nature niets dan schuld en zonde. Maar let er wel op: de stroom van levend water vloeit altijd naar de laagte, het hoge en verhevene wordt niet door hem bevochtigd of besproeid. Want de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, kan en wil alleen wonen bij die, die een verbrijzeld hart en een nederige geest heeft, opdat Hij levend make wat er verbrijzeld en vernederd is.

Of gelijk de dichter zegt:

*Hij heelt gebrokenen van harte
en Hij verbindt ze in hun smarten,
die met hun zonden en ellenden
tot Hem zich om genezing wenden.
Behoren wij reeds tot Dezulken?"*

3

Vóór ik over de eerste beroepingswerkzaamheden wat ga vertellen, geef ik nog enkele uittreksels uit het notulen- en het kasboek:

24-4-'07. Wed. B. wenst zich aan te sluiten bij de gemeente. De kerkeraad spreekt zich met algemene stemmen uit haar toe te laten. Het boerenbedrijf echter brengt moeilijkheden met zich. De voorwaarde is dat genoemde zr. de verkoop van melk op de dag des Heeren en het komen per rijtuig naar de kerk zal beperken tot de hoge uitzonderingen, voor de verkoop van melk bij heet weer als ze niet goed kan blijven en het rijden bij slecht weer voor de vrouw des huizes aangezien de verre afstand.

26-9-'07. Br. Turkesteen vraagt hoe te handelen aangaande ds. Polman voor het catechiseren. De één denkt van *f* 2,50 en ander van *f* 2,-- per week. Br. T. wordt opgedragen om het Ds. P. te vragen en naar deze gedachte te handelen.

3-6-'08. De voorzitter zegt dat hij de stucadoor heeft aangesproken voor het witten van de kerk. Die heeft toegezegd dit voor *f* 30,-- te doen.

28-10-'08. De kerkeraad denkt met het oog op de naderende winter dat we stoven te kort zullen komen. Br. Verhaar neemt op zich er 10 bij te maken voor *f* 0,20 per stuk. Dit voorstel kan aller goedkeuring wegdragen.

25-5-'03. Uitgave voor een avondmaalstel *f* 35,-- (Dit stel bezitten we nog.)

9-5-'05. Betaald aan de notaris aan grond voor de kerk *f* 150,--

2-6-'05. J.P. Mantel 52.5 uur *f* 6,30 (12 ct p u)

H. de Vink 63 uur 13,86 (22 ct p u)

J. Eigenhuis 64 uur 9,60 (15 ct p u)

10-9-'05. Schoonmaken der kerk *f* 10,20

20-9-'05. Voor het verlenen van hulp bij de inwijding der kerk aan de koster *f* 2,--. Surveillance politie *f* 1,--.

Nu was er nog één wens ter vervulling overgebleven, nl. Een eigen predikant te hebben. De eerste keer, dat men tot een beroep overging, kon de gemeente kiezen uit een door de kerkeraad gesteld drietal, te weten de studenten J.W. Geels, J.J. v.d. Schuit en H. Visser. Deze drie namen kwamen mij kort geleden in een ander verband onder de ogen, toen ik een artikel las over de viering van het 75-jarig bestaan van het studentenkorps van onze Theol. Hogeschool te Apeldoorn.

Bij de oprichting in 1904 zaten genoemde drie studenten in het eerste studiejaar. In 1907 werden ze kandidaat en door onze kerkeraad op tal gesteld. Gekozen werd kandidaat H. Visser. Nadat deze bedankt had (hij ging naar Vee-

nendaal), werd in hetzelfde jaar nog een poging gedaan om een predikant te krijgen. Ds. H.A. Minderman werd beroepen, doch ook deze bedankte.

In 1908 werden beroepen resp. Ds. P. de Groot en Ds. J. Wisse.

Te vergeefs.

Tot Ds. M. Schouten van Bunschoten in sept. het beroep naar onze gemeente aannam. Zondag, 22 november werd hij bevestigd door ds. H. Janssen.

Tekst: Matt. 13:52

Des avonds verbond Ds. Schouten zich aan onze gemeente met een preek over Jes. 30:20b en 21. In 1898 werd hij predikant in Kampen, in 1903 in Bunschoten. Hij heeft in Bussum'Naarden gearbeid van 1908 tot zijn vertrek naar Oud-Beijerland in 1914. Op 11 maart van dit jaar preekte hij afscheid. Tekst: Jesaja 55:11.

Ds. Schouten is niet oud geworden, op 54-jarige leeftijd is hij in 1917 overleden.

Van de hand van Ds. Schouten is verschenen bij D.J. van Brummen een boekje "Korte verklaring over het voorbeeld der Goddelijke waarheden van Abraham Hellenbroek".

In het "woord vooraf" staat: "Reeds geruime tijd was mijn wens iets te doen voor het opkomend geslacht.

Wel zijn er reeds handleidingen voor de beoefening der Geloofswaarheden, doch niet bijzonder passend bij Hellenbroeks "Goddelijke waarheden" in onze tijd. De verklaring van Nupoort is in oude druk geschreven, waardoor velen het niet kunnen gebruiken, is vrij uitvoerig en te kostbaar voor minvermogenen. Wij menen door deze verklaring aan al die bezwaren tegemoet te komen."

Helaas heeft dit boekje geen opgang gemaakt. Het is niet herdrukt.

Ik heb er als catechisant nog een dankbaar gebruik van gemaakt en er zelf hier en daar nog notities bijgeschreven, ook enkele cat. Data, o.a. 28 juli, 11 aug, 18 augustus. Waaruit blijkt, dat toen in de schoolvakanties die catechisaties gewoon doorgingen.

Nu nog enkele aanhalingen uit het notulenboek:

22-9-'08. Beroepen Ds. M. Schouten.

21 stemmen voor Ds. S., 1 blanco en 1 voor onwaarde.

Nu wordt overgegaan tot het opmaken van de beroepsbrief, welke aldus luidt: 6 vrije zondagen, f1.200,-- traktement, benevens toezegging van f100,-- als de kas dit toelaat.

Zijn Eerwaarde moet zelf een woning huren.

28-1-'09. De diakenen vragen of de kerkenraad niet zou kunnen besluiten om alleen in het vervolg te collecteren voor de kerk, daar er nu nog geen armen zijn en er nog een bedrag voor de armen geboekt staat. De kerkenraad sluit op dit voorstel in te gaan.

29-12-'09. Br. W. vraagt of de kerkeraad de dienstbode van de dominee niet een vergoeding zal geven voor het brengen van de koffie van het gehele jaar ter vergadering.

De kerkeraad besluit daarvoor f3,-- voor het nieuwe jaar te geven.

30-9-'09. De kerkeraad draagt de penningmeester op om als steun voor de Chr. Ger. Gemeente te X., die in nood verkeert, f3,-- op te zenden.

26-1-'10. De voorzitter draagt de scribe op een antwoord te zenden aan de gemeenteraad, dat door de diaconie geen onderstand verleend is aan namen, voorkomende op de kiezerslijst.

10-10-'10. De kerkeraad besluit het huwelijk van Evert Bakker en Anna Voorthuizen donderdag a.s. kerkelijk op hun verzoek te bevestigen des avonds te half acht ure, terwijl in dit geval de woensdagavondbeurt vervalt.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

4

Op 11 sept 1906 werd een J.V. opgericht.

De eerste vergadering werd gepresideerd door de heer J. Mantel. Tot voorzitter werd gekozen: G. van den Berg. Deze ver. heeft zich al dadelijk aangesloten bij de Bond, die twee jaar tevoren, in 1904, was opgericht. Ze was op de derde bondsvergadering, op 15 aug. 1907, te Utrecht vertegenwoordigd door G. Kooij en J. Mantel.

Op 17 sept. 1907 werd het eerste jaarfeest gehouden, waarbij Ds. H. Janssen een feestrede hield. De collecte bracht f8,60 op, "waaraan men kon zien", zo schreef de toenmalige secretaris in zijn notulen, "de liefde om zulk een vereniging te steunen". Ook ds. Geels - de latere professor - heeft eens een rede uitgesproken.

Ik lees in de notulen: "Ds Geels zal nog voor de rede begint bij vr. P.S. Kooij aanlopen om een hartversterking, hetwelk door onze vriend G. Kooij wordt aangeboden". De collecte bracht f7,70 op.

De aantrekkingskracht van de wereld is er altijd geweest, want ik lees, hoe een vriend vermaand moest worden, omdat hij 's Zondags aan het voetbalspel deelnam.

Helaas is deze J.V. in 1912 opgeheven. Op 20 sept. 1916, 's avonds 9 uur na afloop der catechisatie werd in de consistoriekamer aan de Nieuwe Englaan door 13 catechisanten een vergadering gehouden onder leiding van Ds. Salomons met het doel weer een J.V. op te richten. Dat is dan ook geschied. Voorzitter werd Knoppers.

Nu iets over de Zondagsschool. Deze is ook in 1906 opgericht, op verzoek van de heren J. Schouten, J. Mantel en D. Wiegink.

Eén oud "beeld" 1911: de kerkenraad benoemt 2 dames als leidsters. De twee heren-leiders maken bezwaar.

Zij willen niet onder de dames staan.

De kerkeraad spreekt een Salomo's oordeel uit: de ene week houden de heren Zondagsschool, de andere week houden de dames.

Gelukkig komt men na een poos tot andere gedachten en leeft men voortaan vredig naast elkaar.

Zo wordt een kerkeraad dikwijls geroepen om bijzondere besluiten te nemen.

En dan denk ik aan het volgende: Zeer vele jaren begon de kerkdienst 's morgens om kwart voor tien. Een opmerkelijke aanvangstijd.

Dat zat zo: De Bussumers wilden graag om half tien beginnen, maar dat vonden de Naarders te vroeg. Want zij moesten een heel eind lopen, dus zij waren voor 10 uur. Toen besliste de kerkeraad: kwart voor tien. En dat is zo gebleven tot 1940.

Voor de Naarders was het ook een hele tippel naar de kerk, een half uur lopen. Zij kwamen dan langs het huis van de fam. Mauritz (Brinklaan 2, een bekend adres), van wie ik eens gehoord heb, dat daar dikwijls 's Zondags gezegd werd, als het tijd was om naar de kerk te gaan: "Opschieten, jongens, de Naarders gaan al voorbij". Fietsen was er in die tijd niet bij. Ik herinner me in dit verband nog van de lagere school, toen ik in Naarden op school in de 7de klas zat bij meneer Alpherts, dat deze op een maandagmorgen voor de Bijbelles zei: "Ja, jongens en meisjes, misschien zijn er van jullie die mij gisteren op de fiets hebben gezien. Nu daar was een ernstige reden voor. Ik kreeg bericht, dat mijn broer plotseling in het ziekenhuis te Utrecht opgenomen was. Toen ben ik op de fiets naar Utrecht gereden om hem te bezoeken. Dus nu weten jullie waarop ik op zondag op de fiets zat." Ja, zo ging dat in die tijd.....

Toen in augustus 1914 de eerste wereldoorlog uitbrak is gedurende enige weken de uitgang van Naarden via de Kippenbrug afgesloten geweest. Om in Bussum te komen, moest je dan door de Utrechtse Poort, via de Galgensteeg naar de kerk. Dat was voor de Naarders op zondag minstens 3 kwartier lopen. Gelukkig heeft dat maar een paar weken geduurd, Zo vergde het kerkgaan veel tijd, want de kerkdiensten duurden van anderhalf uur tot 7 kwartier. En men ging trouw 2 maal per zondag op naar Gods Huis.

In de vakantetijd na het vertrek van ds. Schouten heeft men 3 maal tevergeefs een predikant beroepen, resp.Ds.J. Jongeleen,Ds.A.M. Berkhof enDs.LH. v.d. Meiden. De vierde keer werd de gemeente verblijd, toen cand. G. Salomons het beroep naar Bussum-Naarden aannam. Ds. Salomons was in 1890 in Baarn geboren. Op zondagmorgen 31 okt 1915 werd hij als predi-

kant bevestigd door doc. A.v.d. Heijden n.a.v. 1 Cor. 3:9, "Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij".

Des avonds verbond ds. Salomons zich aan de gemeente met een preek over Matth. 13:3b, "Ziet, een zaaier ging uit om te zaaien."

Onder de leiding van Ds. Salomons beleefde de gemeente een belangrijke groeiperiode.

In 1919 werd het kerkgebouw verrijkt met een kerkorgel, overgenomen van een Roomse kerk in Limburg voor de prijs van f1.650,--. Wel een aanwinst, maar er bleef nog verscheidene jaren een orgeltrapper nodig.

Ik lees in de notulen:

26-7-'21. Met het oog op de grote hosten besluit de kerkeraad nog geen elektrische windmotor aan te schaffen, maar zal uitzien naar een vaste orgeltrapper. Br. Vuyst wordt opgedragen daarvoor br. X aan te zoeken op een vergoeding van f100,-- per jaar.

Het oude orgel heeft men in 1919 per advertentie in De Wekker aangeboden voor f200,--. Daar zijn geen liefhebbers op afgekomen.

Men heeft er nog lang mee geleurd, Tevergeefs.

Toen heeft men het na 2 jaar maar overgedragen aan br. H.J. Verhaar voor de prijs van f10,--.

Ik besluit deze bijdrage met nog een passage uit het notulenboek:

23-1-'17. Br. X. verschijnt ter vergadering met een verzoek om ondersteuning in de vorm van versterkende middelen voor zijn vrouw. De kerkeraad besluit per dag 1 kan melk en 1 ei te verstrekken. De penningmeester wordt opgedragen daarvoor te zorgen.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

5

Op 20 november 1919 kwamen ten huize van de heer Sikking 17 meisjes bijeen om te komen tot oprichting van een Jongedochtersvereniging. Het resultaat was dat op 4 dec. de eerste officiële vergadering werd gehouden onder leiding van ds. Salomons. Hij heeft een opwekkend woord gesproken n.a.v. Col. 4: 6. In de ernstige toespraak springt 1 passage uit als "beeld" uit die tijd: Ds. S. vertelde dat hij mensen kende, die erg tegen meisjesver. waren, omdat er op haar vergaderingen altijd over mevrouwen, de gemeente en de kerkeraadsleden gepraat werd. Hij hoopte dat zo iets hier niet zou voorvallen, maar dat met achting en liefde over anderen gesproken zou worden, gedachtig aan de zinspreuk "Ken Hem in al uw wegen", de naam van de vereniging. Mej. M. Mantel was de eerste presidente, maar is reeds na enkele maanden opge-

volgd door Mej. D. Sikking (de latere Mevr. Bokhorst). De eerste secr.esse was Mej. G. Vuyst (de latere Mevr. Mouissie).

Op 4 dec. 1920 is de KnapenVereniging (K.V.) "Benjamin" opgericht onder leiding van de heer B.W.C. Moolhuizen. Als secr. werd gekozen Martin Knevel en als penningmeester Anton van den Heuvel. Terwijl in het notulenboek ook (heel gewichtig) vermeld staat: Gerrit Ruiter werd benoemd als organist.

Vroeger werden de zitplaatsen in de kerk verhuurd.

Ik lees in het notulenboek:

24 juli 1919. "Besloten wordt de plaatsengelden als volgt te wijzigen: 1 plaats f 6,--, 2 plaatsen f 11,--, iedere plaats meer uit 1 gezin f 3,--.

Op 21 augustus zal in de kerkeraadskamer, 's avonds om 8 uur, gelegenheid gegeven worden om na overleg dispensatie te verkrijgen". Deze verhoging hield misschien wel verband met hetgeen vlak ervoor in de notulen vermeld staat: "Met grote meerderheid besluit de kerkeraad het traktement van de predikant te verhogen tot f 1.800,-- direct ingaande.

In nov 1921 is de eerste steen gelegd van de nieuwe School met de Bijbel aan de Kloosterstraat te Naarden.

Bij deze gelegenheid heeftDs.Salomons gesproken. Op 22 aug. 1922 is de nieuwe school officieel geopend, waarbij onze kerkeraad ook vertegenwoordigd was.

Ikzelf ben mijn onderwijsloopbaan op deze school in Naarden begonnen als tijdelijk onderwijzer van 1 nov. '21 tot 31 jan. '22 en heb toen deze eerste steenlegging nog bijgewoond.

Nog enkele passages uit het notulenboek.

23 aug. 1920 Bij de kerkeraad is ingekomen een schrijven van het gemeentebestuur, waarin de diaconie 18 moltondekens met 10 bedovertrekken en 10 kussenslopen kreeg om te verstrekken, aan die leden die zulks het meest nodig hebben. De vergadering besluit dit dankbaar te aanvaarden. Br.X. verzoekt de kerkeraad mee te helpen in de kosten voor een operatie, die zijn zoon moet ondergaan. De kerkeraad besluit mede te helpen de kosten te dekken.

4 april 1922 De kerkeraad besluit voortaan de plaatsen op de galerij alleen beschikbaar te stellen voor personen boven de 20 jaar.

In 1923 heeft Ds Salomons een beroep aangenomen naar Amersfoort. Zondag 17 juni preekte hij afscheid. Zo geraakte onze gemeente weer vakant. In ditzelfde jaar is tot 3 keer toe tevergeefs een beroep uitgebracht, resp. Ds A.M. Berkhof, Ds G. Wisse en Ds. L.H. v.d. Meiden, tot men in maart 1924 slaagde, toen Ds. J.B.G. Croes het beroep naar onze gemeente aannam. Ds. Croes heeft de gemeente gediend van 1924 tot 1927. Hij is geboren in 1880 te Alphen (N.B.) en in 1938 met emeritaat gegaan. In het jaarboek (1948) van onze kerken lees ik in een "Memoriam", dat zijn laatste levensjaren moeilijk zijn geweest en dat hij naar het lichaam veel geleden heeft, maar dat hij rijke-

lijk mocht ervaren: "Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht". Op 12 juni 1947 is hij overleden.

Op 7 december 1927 werd het 25 jarig bestaan onzer kerk gevierd, gerekend vanaf haar openbaarwording in 1902. Bij die gelegenheid spraken Ds Jansen, Ds Croes en Docent De Bruin. Als herinnering aan dit feit ligt nog altijd de kanselbijbel, geschonken door catechisanten en oud-catechisanten, op de preekstoel.

In oktober 1924 zijn de eerste besprekingen gehouden van onze kerkeraad met enkele brs. uit Huizen om te komen tot oprichting van een "station" te Huizen. In 1927 heb ik op de J.V. de voorzittershamer overgenomen van Huib van den Heuvel. Tot 1954. Later komt de J.V. in deze artikelen-serie nog aan bod.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

6

Nadat Ds Croes in okt. 1927 naar Gouda was vertrokken, is de gemeente één jaar vakant geweest. Eerst werd een beroep uitgebracht op Ds. de Groot die bedankte, daarna op Ds. Jongeleen, die ook bedankte. Maar in sept 1925 werden we verblijd, toen Ds. J.L. de Vries van Rijnsburg het beroep naar Bussum-Naarden aannam. Deze deed zondag 25 nov. zijn intrede na bevestigd te zijn door Ds. J. Jansen van Leiden. Onder zijn predikantschap is onze gemeente verhuisd naar het kerkgebouw aan de Iepenlaan. De kerk aan de Nieuwe Englaan was te klein geworden. Reeds onder Ds Croes zijn er besprekingen geweest over een eventuele verbouwing van de kerk om meer zitplaatsen te verkrijgen. Echter zonder resultaat. Maar in jan. 1929 kregen we een aanbieding van de Ger. Kerk, die al enkele jaren tevoren naar een nieuw gebouw aan het Wilhelmina-plantsoen gegaan was, om het kerkgebouw plus de pastorie aan de Iepenlaan te kopen voor f 30.000,--. De kerkeraad heeft daarvoor een gemeentevergadering belegd op 12 febr 1929 (dat was in die beruchte, barre winter). Er waren van de kant van de Naarders wel bezwaren in verband met de afstand, maar uiteindelijk werd toch besloten op het aanbod in te gaan. Gelukkig, want ook voor het catechiseren en het verenigingsleven was meer ruimte noodzakelijk. Ds. De Vries schreef in ons Kerkblad: "Wat hebben wij in onze oude consistorie een benauwde winter doorgemaakt. Het was benauwd in velerlei opzicht. Soms waren wij daar met 55 meisjes aan het catechiseren en owee, als dan die kachel begon te kleuren, dan wisten wij soms van al de narigheid geen raad.

Er is een Commissie van Beheer opgericht, waarin benoemd werden de brs. A.v.d. Akker, C. Boschhuizen, G. Leenhard, H. Schouten, G. Sikking en C. Verhaar. De Commissie kreeg de opdracht om deze ingrijpenden verandering te regelen. Aan de vervallen kerk was zeer veel te vernieuwen en te verbouwen. Daar is de hele zomer mee gemoeid geweest. Een architect (de heer Negrijn) en enkele aannemers waren aangezocht de verbouwing uit te voeren. De restauratiekosten hebben f 18.000,-- bedragen. Het kerkgebouw aan de Nieuwe Englaan werd verkocht voor f 11.500,--. Zo was deze gebeurtenis wel van grote betekenis voor onze gemeente. In ons kerkblad is daarover op een verheven wijze door de heer C. Verhaar geschreven.

Hier volgt een passage uit een artikel van zijn hand: "In de restauratie onzer kerk heb ik twee dingen opgemerkt: de eenheid van het gebouw en de schoonheid van de kansel. Mogen dit kenmerken worden van ons kerkelijk leven. Eenheid van het gebouw: symbool van eenheid der gemeente. Schoonheid van de kansel. Symbool van schoonheid der prediking. Bekwame de Heere onze Herder en Leraar zodanig tot zijn zware taak, dat de schoonheid zijner prediking strekke tot verheerlijking Gods in de bekering en toebrenging van zondige mensen tot dienstknechten Gods."

Aan het verslag van br G.Sikking over de ingebruik (5 sept. 1929) van ons gerestaureerd kerkgebouw ontleen ik het volgende: "Een zeer talrijke schare vulde geheel het kerkgebouw. Vele belangstellenden, ook buiten onze gemeente, wensten getuige te zijn van deze zo plechtige ure. Onder de genodigden mochten onder meer worden opgemerkt de burgemeester van Bussum, de heer H. de Bordes. Dr Lodder van de Nederlands Hervormde Kerk, Ds Jongeleen en onze 87 jarige oud-ouderling Verhaar..... Ds de Vries ontleende de stof voor zijn rede aan Openbaringen 21:5, het eerste gedeelte, en neemt als hoofdgedachte: "God maakt alle dingen nieuw". Ineen zeer toepasselijk woord zet spr. uiteen het werk Gods als een rijk, een zalig en een zeker werk, daarbij het verband in het licht stellende tussen het nieuwe Jeruzalem, dat boven is, en de Tabernakel Gods onder de mensen. De rede werd besloten met het zingen van Ps 65:3."

Ds de Vries heeft ook nog een Chr. Ger. Kerkblad voor Bussum-Naarden in het leven geroepen. Van deze 14 daagse kerkbode verscheen het eerste nummer 7 juni 1929. Maar in het begin van de financiële ongunstige dertiger jaren moest de uitgave beëindigd worden en ik lees in het laatste nummer van 20 nov. 1931: "Een ieder sprak er zijn smart over uit, dat onsblad door de crisis moest sneven."

Na de dood van Ds de Vries is er een boekje verschenen met meditaties van hem. Daarin schreef Prof. van der Schuit in een voorwoord o.a. "De stukjes zijn genomen uit de Kerkbode van Bussum-Naarden, die Ds de Vries eens redigeerde. Nog tijdens het verblijf van Ds. de Vries moest onze gemeente een kleine aderslating ondergaan. De leden, die in Huizen woonden, hadden al

verscheidene jaren godsdienstoefeningen belegd in hun eigen woonplaats, met het doel om tot stichting van een eigen gemeente te komen.

10 nov. '32 Verg. te Huizen onder leiding van Ds de Vries. Daarop vraagt br X nog het woord en zegt dat hij het voor zichzelf nog wel een beetje donker in-ziet en vraagt hoe het moet als het eens niet gaan mocht. De voorz. antwoordt hem dat het dan de aangewezen weg is weer tot Bussums gemeente terug te keren. Maar dan ontvangt br. X een lesje in Godsvertrouwen van Ds de Vries, niet mis te verstaan. Tot ouderlingen werden gekozen de brs Lindeboom en J. Rebel en voor diaken Br Geytenbeek. Deze werden op 24 nov. 1932 in hun ambt bevestigd bij de instituering van de gemeente waarbij onze gemeente dus een aantal leden moest missen.

In april 1934 is Ds. de Vries vertrokken naar Deventer. Daar is hij op 48 jarige leeftijd plotseling overleden op 5 maart 1939. Ds Jongeleen heeft de begrafenis geleid en gesproken over Job 1:21b "De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen, de Naam des Heeren zij geloofd. Op zijn graf is een eenvoudige steen geplaatst met de namen der gemeenten, die hij gediend heeft, met een opengeslagen Bijbel en daarop zijn lievelingslied Psalm 84 vers 6.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

7

Nadat Ds de Vries naar Deventer was vertrokken, is de gemeente 3 jaar vakant geweest. In die periode zijn beroepen: Ds Tamminga (2 keer), Ds Laman, Ds van der Molen, Ds de Jong, Ds Hilbers, Ds Smits. In mei 1937 nam Ds. Baan uit Rijnsburg het beroep naar onze gemeente aan. Onder zijn predikantschap zijn de Naardense leden tot een zelfstandige gemeente geworden. In 1939 waren daartoe de eerste stappen gezet door enkele Naardense broeders. Ze ondervonden aanvankelijk nogal wat tegenkating maar de aanhouder wint en op 20 april 1943 werden in een gecombineerde vergadering van de kerkeraden van Bussum en Huizen vijf ambtsdragers gekozen. Toen werd de gemeente van Naarden geïnstitueerd en ze is onder Gods zegen tot een goede Chr. Ger. Kerk uitgegroeid.

Maar zo moesten wij weer een aantal leden missen en van toen af aan was het niet meer de gemeente Bussum-Naarden, maar Bussum.

Nu wil ik graag in herinnering brengen br Karel Sikking, een zeer geziene be-minde figuur in ons kerkelijk leven voor de 2e Wereldoorlog. In 1909 kwam hij als diaken in de kerkeraad. Al spoedig werd hij ouderling en is dit gebleven tot

eind 1939. Hij is overleden 25 dec. 1941. En dan denken we ook met dankbaarheid terug aan br A.v.d. Heuvel, die ouderling is geweest van 1923 tot 1942 en bijna al die tijd scriba was. Hij overleed op 20 november 1945.

Ds. Baan heeft in de oorlogsjaren veel lief en leed met de gemeente gedeeld. Hoe onverwacht en verradelijk werd ons land op vrijdag 10 mei 1940 overvallen. Op 12 mei, de eerste pinksterdag, gingen we naar de kerk, waar Ds. Baan preekte over: "Welgelukzalig is hij, die de God van Jacob tot hulp heeft, wiens verwachting van de Heere zijn God is." Gesterkt en bemoedigd ging de gemeente huiswaarts. Maar door de oorlogsomstandigheden was het 's middags onmogelijk om kerk te houden. En enkele dagen later vernamen we: Nederland heeft gecapituleerd.

Daarop zijn moeilijke jaren gevolgd en die hebben onze gemeente niet ongevoerd gelaten. Gelukkig zijn door het oorlogsgeweld geen mensenlevens te betreuren geweest, maar wat zijn er vele gezinnen ontwricht door allerlei leed. Razzia's. Onderduikers. Onze jonge mannen werden opgeroepen en in vijandelijke kampen aan het werk gezet. Het voedsel werd schaars. Er kwam gebrek aan kleding, schoeisel, brandstoffen.

Ik geef slechts een enkel "oud beeld" door: Ik herinner me dat tijdens een kerkdienst op zondagmorgen het bericht binnenkwam, dat Duitse soldaten bezig waren met razzia's in de lepenlaan. In allerijl verlieten jonge mannen de kerk door de achteruitgang, klommen over hekken en gingen door tuinen en zo wisten ze te ontkomen. Misschien is het wel loos alarm geweest, maar zo was het leven in die tijd. . .

We hebben in de laatste oorlogsjaren de kerk kunnen verduisteren, zodat er geen licht naar buiten uitstraalde. Zo konden er 's avonds nog wel eens samenkomsten gehouden worden. De climax kwam in de z.g. "hongerwinter" 1944 - '45. Voedsel en brandstoffen werden schaars. In die winter werden enkele kerkeraadsvergaderingen gehouden ten huize van br B. Sikking, in de bakkerij, waar het lekker warm was. De kerkdiensten werden gehouden in een koude kerk. Men nam een warmwaterstoof of een warme kruik mee,

Uit het notulenboek:

11-11-44 Daar bij velen onzer leden gebrek is aan kleding en schoeisel wordt een commissie benoemd om te trachten door onderlinge hulp in een z.g. ruilbeurs elkaar te helpen.

6-3-45 Het nood-comité van onze kerk is reeds verscheidene malen in de gelegenheid geweest in de verenigingszaal van onze kerk aan onze leden aardappelen, tarwe, rogge en uien te verkopen. Ook werden de kerkdiensten bekort en duurden hoogstens een uur. De kerstfeestviering van de Zondagschool in die winter was hartverwarmend. In het kolenhok lagen nog wat kolen, die bewaard zijn gebleven om de kerk te verwarmen op de 2e Kerstdag. De gemeente heeft toen met de kinderen kerstfeest gevierd in een verwarmde kerk, die helemaal vol was. Kerstboekjes waren niet verkrijgbaar. Een oproep

in de gemeente leverde echter zoveel boekjes op, dat ieder kind er twee kon krijgen. Chocolademelk was er niet, maar een kopje anijsmelk smaakte ook. Toen telde de Zondagsschool 81 kinderen.

Nog een typerende passage uit het notulenboek: De kosten van de houtverstreking bedraagt f 460,50 (mededeling van de diakenen). Op 5 mei 1945 kwam er gelukkig een einde aan de oorlog. Met blijdschap en ontroering ging de gemeente zondagmorgen 6 mei naar de kerk. Ds. Baan preekte over Ps. 124: 7b: "de strik is gebroken en wij zijn ontkomen". Deze preek is uitgegeven onder de titel "de gebroken strik".

Op 28 juni 1945 is in onze kerk een dank- en herdenkingsure gehouden i.v.m. de wonderlijke bewaring van die jonge mannen onzer gemeente, die op de een of andere wijze met de verschrikking van de oorlog hebben kennis gemaakt. Ds. Baan zei o.a. in zijn openingswoord, ontleend aan Hand. 27:44 "En also is het geschied, dat zij allen behouden aan het land gekomen zijn". "En dan denk ik in de eerste plaats aan hen, die in mei 1940 vier dagen aan de frontlinie hebben gestaan, die meer dan één van ons allen de ernst hebben verstaan van dat woord "Nederland is in oorlog", die met gevulde patroontassen met karabijn, geweer of mitrailleur moesten uitgaan, de vijand tegemoet, Neerlands zonen, gevallen door het moordend lood. Ik denk ook aan hen, die in deze voorbijgegangene 5 jaren van oorlog, als van schuilplaats tot schuilplaats werden opgejaagd, achtervolgd, verdrukt, benauwd, kortom aan allen, die met de razzia's en zijn benauwdheden hebben kennis gemaakt. Ik denk aan hen, die in Krefeld, in Arnhem hebben gewerkt en aan allen, die in de jaren van oorlog en bezetting in de vurige oven van Duitsland zijn geweest. Deze allen, zo ongeveer een honderd man mogen wij nu weer in ons midden zien, wonderlijk door de Heere bewaard. Zou dit alles ons dan niet opwekken tot ootmoedige dank?"

Van deze dankstond is een brochure verschenen, getiteld "BEHOUDEN AAN LAND", waarin de toespraak van Ds. Baan benevens 5 verslagen van wonderlijke bewaringen van onze jonge broeders zijn opgenomen te weten H. Cornege, J. Dubbeldam, E. Bakker, G. Knevel en K. Bouwmeester.

In 1946 vertrok Ds. Baan naar Dordrecht.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

8

Deze keer enkele "oude beelden" van de J.V. "Samuël", die in 1916 heropgericht was. In die eerste jaren zijn voorzitter geweest: C. Verhaar, B.W.C. Moolhuizen, A. Vuyst, Hb v.d. Heuvel. Van 1927 tot 1954 was ondergeteken-

de voorzitter. De J.V. heeft veel van zich doen spreken. In het gedenkboek, dat in 1929 door de Bond werd uitgegeven, lees ik: "Het bondsbestuur vond in onze J.V. te Bussum geschikte krachten, om intensief de bondspropaganda te voeren en kreeg de wijdse naam van Bondspropaganda-Commissie, verkort B.P.C. ... Prachtige resultaten heeft de B.P.C. reeds bereikt en vanuit Bussum worden onze verenigingen van allerlei studiematerialen voorzien. Met dankbaarheid mogen wij gewagen van de vele en nuttige arbeid, welke nu sedert een zestal jaren door onze B.P.C. is verricht. Zij heeft onder de zegen des Heeren niet weinig bijgedragen tot de vorming onder bondsleden en de uitbouw van ons Bondsgebouw. Een eresaluut aan onze wakkere vrienden."

Vroeger bestond de gewoonte, dat elk winterseizoen 2 of 3 keer een predikant uitgenodigd werd om op een avond in de week in de kerk een Bijbels onderwerp te behandelen. Dan zetelde de J.V. in de ouderlingen- en diakenbanken. In de 30-er en 40-er jaren kwam Prof Wisse praktisch elk jaar een "tijdrede" houden in de Hervormde Kerk, die dan stampvol was. Jaarvergaderingen werden geregeld gehouden, in later tijd gecombineerd met de Meisjesver. Deze avonden waren zeer gewild en altijd goed bezocht. Bondsdagen, afdelings- en kringvergaderingen werden trouw bezocht. De J.V. te Hilversum is indertijd door onze J.V. opgericht. In 1946 heeft de J.V. op luisterrijke wijze haar 30 jarig bestaan gevierd met een wijdings- en feestavond op 9 en 10 oktober. Ds W. Kremer, de 2e bondsvoorzitter hield een rede "De onbekende soldaat" op de eerste avond en de J.V. verzorgde een uitgebreid programma op de 2e avond. De toenmalige Chr. Ger. Zangvereniging "LAUS DEO" verleende medewerking. Eén herinnering aan de winter 1946 - 1947. Deze is in dichtvorm gemaakt, maar ik weet helaas niet meer door wie. Is er iemand, die dit wel weet?

LIEF en LEED van "SAMUEL" OP RIJM.

Negen leden zijn deez' winter	Sam naar Haarlem zelfs gegaan.
Op een koude winteravond	Landden dezen aldaar aan.
Snerpend koud was 't in die dagen,	Voorts een slecht verwarmde kerk.
Dominee van Minnen echter	Leverde weer prima "werk".
Dit verwarmde onze harten,	't Was een keurig referaat.
Tegen elven zouden wij pas	Gaan verlaten deze stad.
Niemand hoeft zich dan te haasten,	Zeiden we zo tot elkaar.
Nog vóór elven waren wij ook	Lang reeds met vergaderen klaar.
Langzaam hebben wij gekuierd	In die kou naar het station.
Toen pas was het dat d' ellende	Voor ons allen recht begon.
d'Elf-uur-trein was uitgevallen	Ook al door de felle kou.
Tot half twaalf wachtten wij dus	In het stationsgebouw.

Maar die trein bracht ons die avond	Enkel maar tot Amsterdam.
Een probleem was 't hoe men daarna	Wederom in Bussum kwam.
Zou een goederentrein ons soms nog	Brengen naar het schone Gooi?
Die gedachte op zo'n avond	Was wel kostelijk en mooi,
Maar helaas ook niet uitvoerbaar.	Een kop koffie dronken wij,
Echter niemand van ons clubje	Keek in deze ure blij.
Doch we geven 't niet verloren,	Hoopten op de laatste bus
Vlug twee taxi's toen genomen,	En op deze wijze dus
Naar de halte toegereden ..	Weder waren we te laat,
Nu wilden we gaan liften,	Maar er kwam geen auto meer.
En zodoende hadden wij dus	Pech, en die werd al maar meer.
Dan maar lopen. 't Was een waagstuk	Bij zo'n strenge winterkou.
Het was twintig kilometer,	Wie weet wat het worden zou.

Ha, daar kwam een lege taxi.	Zie voor vijf en twintig pop
Waren wij er in die koude	Toch ook nu weer bovenop.
Ingepakt als was het haring	Reden we naar Bussum heen,
Waar dit fraaie reisgezelschap	Ver na middernacht verscheen.
Half drie had de klok geslagen,	Nu, dat was dan wel een tocht,
Die ons in zo'n strenge winter	Allen wel lang heugen mocht.

De bondsdagen werden trouw bezocht. Tenslotte nog een couplet uit het verslag van een bezoek van onze J.V. aan de Bondsdag in Groningen:

Het ging beter in Augustus.	Toen ging het naar 't noorden heen,
Waar ook de J.V. van Bussum	Met een zestal toen verscheen.
Eerst zou het met vijven wezen,	Het hotel was voor elkaar.
Ook al was het derde etage,	't Was voor Bussum geen bezwaar.
Deftig was 't ... De prijs erg schappelijk.	Alles was zo voor elkaar
En toen wilde ons lid Pieter	Ook als zesde mee zowaar.
Maar waar moest dan die logeren?	't Was een vraagstuk voor ons, maar
Na lang wikken en lang wegen	Kwam die zaak ook voor elkaar.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

9

Nu zullen we de schijnwerper eens richten op enkele "oude beelden" van de K.V.

Ik ben 40 jaar leider geweest van "Benjamin" (van 1928 - 1968) en zou daar heel wat van kunnen vertellen, maar dat laat het bestek van deze artikelenreeks niet toe.

Vele jongens, die ik op de K.V. heb gehad, zijn nu mannen en (groot)vaders geworden. Ik wil me bepalen tot de jaren na de tweede wereldoorlog en wat "beelden" naar voren halen over het kamperen. Ik heb voor onze Bond gedurende een aantal jaren het kamperen georganiseerd, van 1947 tot 1955. Ik zal de plaatsen noemen, waar we kampen hebben gehad: Wapenveld. Vorden, Oosterhout, Texel, Leersum, Maarn, Putten, Lunteren, Ermelo. Elk jaar deed onze K.V. daaraan mee en dit zal bij velen in onze gemeente oude herinneringen wakker roepen.

In de eerste jaren maakten we gebruik van "kampeerboerderijen" en laten van een 40-persoons Amerikaanse legertent, door onze Bond gekocht en die opgeslagen heeft gelegen op de zolder boven de bakkerij van br. Sikking.

In "Groeiende Kracht" het landelijke orgaan van onze K.V.'s, dat ik vele jaren heb geredigeerd, staan heel wat "kampverslagen". Ik zal enkele Bussumse passages als "oude beelden" doorgeven:

1947 We gingen op 11 augustus, een onbekende toekomst tegemoet. Het weer was prachtig en de treinen waren overvol. Natuurlijk was de trein te laat in Apeldoorn en misten we de aansluiting naar Wapenveld. Het kostte ons een telefoontje naar de boer en we konden op het perron al vast eens kennis maken met andere jongens. In een gezellig treintje zetten we de reis naar Wapenveld voort, waar de boer met zijn wagen ons al opwachtte. Die wagen was voor onze bagage. Sommigen wilden graag meerijden, maar daarvoor kwamen we niet naar Wapenveld. We marcheerden netjes achter de wagen aan naar onze kampeerboerderij "Klooster".

Dat werd een hele puzzle om voor allen slaapgelegenheid te vinden, want de groep was eigenlijk te groot, we waren met zijn zeventigen. Nu gaan er wel veel makke schapen in 1 hok, zegt het spreekwoord (wilde nog meer, want die kun je door en op elkaar gooien), maar aangezien we noch het een, noch het ander waren, moesten we een goede oplossing trachten te vinden. Nu, dat viel nogal mee. Drie Bussumse jongens hadden een tent meegenomen, die nu best van pas kwam.

De zaak was gauw voor elkaar en we hebben best geslapen. Wat hadden de corveeërs het druk gehad, want er was elke dag heel wat te doen. Elke dag 50 kg aardappels schillen, bijna duizend sneden brood snijden, smeren en beleggen, groenten schoonmaken, twee kachels verzorgen, hout hakken, water halen, enz.

Dat was alles geen kleinigheid. De corveeërs hebben zich dan ook danig ge-weerd. Ze waren wel niet allen even vlug, hoor, maar waar vind je dat in het leven. Toen er de laatste dag peren geschild moesten worden, ja, toen was er veel animo en moest er dubbel toezicht zijn. We hebben elke dag heerlijk ge-

geten. Wat was die vla lekker op de laatste dag. De 35 literbus was zo leeg. We hadden in twee heren studenten ook prima koks. Een Bussumse wijsneus merkte op: "Als ze later ook zulke goede preken leveren, zal het wel gaan."

Ja, dat was ook nog een komisch geval, toen een Bussumse jongen zei tegen een leider, die gekleed in een roeiboot zat, "Een gulden als u zo in het water springt". Plons..... daar ging hij. Met een paar slagen was hij aan de kant en onder luid gejuich werd hij druipende naar het kamp gebracht. Enfin, "t was een oud pakje en warm weer en ... de lichtvaardige uitdager was zijn geld kwijt. De "vrijwillige drenkeling" was echter niet zo happig, toen diezelfde jongen hem 's avonds aan het kampvuur uitdaagde met : "Een gulden als u in het vuur springt".

1948. Texel.

En dan die laatste avond, toen onze slaapzolder besloot om de tentbewoners een poets te bakken door de touwen los te maken, zodat de tent in elkaar zou zakken. Wat keken we in spanning door de zolderramen naar de jongens, die in de maneschijn het plan zouden volvoeren. Maar wat kwamen ze van een koude kermis thuis, aangezien de tentbewoners erop verdacht waren. Het gevolg was een kloppartij en een van de besluipers werd in zijn nachtgewaad het dorp ingejaagd.

Tenslotte nog uit een verslag van de Jubileumvergadering te Bussum op 8 juni 1954: "In de vroege morgen maakten in verschillende streken van ons vaderland de leiders met hun jongens zich op om op reis te gaan met touring-car, fiets of trein. Het doel van de reis was: Iepenlaan, Bussum. De viering van het 30 jarig Jubileum van onze Knapenbond.

Half elf. Steeds kwamen de auto's voor de kerk hun last afzetten. Toen de voorzitter de kansel betrad, was de kerk geheel gevuld. Vier honderd vijftig jongens uit alle delen van ons land. Wat een heerlijk aanzien.

Nadat het bestuur was gezeten, klonk het psalmvers: 'k Zal gedenken hoe voor deze, ons de Heer heeft gunst bewezen".

Hoe schoon klonken die jonge stemmen.....

Ds. K.G. van Smeden had de onverdeelde aandacht toen hij sprak over de strijd van David tegen Goliath.

Tenslotte nog een bijzonder "beeld" uit 1945. Kort na de bevrijding werd voor de eerste maal een bondsbestuursvergadering te Utrecht uitgeschreven. Het reizen per trein was nog pover, maar ik kwam zonder moeilijkheden op de bestemde plaats aan. De secretaris evenwel, die uit Den Haag moest komen, schrijft: "Ik reisde naar Utrecht in een treintje zonder ruiten. De meeste reizigers zaten op de vloer vanwege storm en regen. Terug reisde ik in een goederentrein"

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

10

In 1946 vertrok Ds. Baan naar Dordrecht. Op zondag 19 mei preekte hij afscheid. 1 ½ jaar zijn we vakant geweest. Van deze periode blijft de herinnering levendig aan Prof. G. Wisse, die ons 28 zondagen is voorgedaan in de Dienst de woords. Eerst werd een beroep uitgebracht op Ds. C. Smits, die bedankte, daarna op Ds. N. De Jong, die eveneens bedankte. Toen werd in september 1947 Ds. J. Jongeleen bij acclamatie beroepen, die deze roeping aannam. In dec. 1947 deed hij zijn intrede. Ds Jongeleen is 22 jan. 1879 te Aarlanderveen geboren. Tak van jaren was hij werkzaam in het bakkersbedrijf. Reeds als jongeman van 20 jaar opende hij een eigen zaak. Eerst op 28 jarige leeftijd werd hij student aan de Theol. School, toen nog te Rijswijk. Ds. Jongeleen is een aparte figuur geweest, die veel voor onze kerken heeft gedaan. De zending had een ruime plaats in zijn hart. Jarenlang was hij hoofdredacteur van het zendingsblad "Uw Koninkrijk kome". Hij was vriendelijk, gemoedelijk, bevindelijk, irenisch (vredestichtend). Hij zei het alles op eigen manier. Voor de catechisanten schreef hij zijn bekende "Geloofsleer", waarvan velen een dankbaar gebruik hebben gemaakt. Hij was een man van groot doorzettingsvermogen. Een zakenman.

Zo had hij een kontrakt gesloten met het toenmalige taxibedrijf De Geer in de Spiegelstraat, zodat hij regelmatig zijn bezoeken bij de gemeenteleden kon afleggen per auto. Zijn preek besloot hij gaarne met "Neemt deze woorden met u en bekeert u". Hij was 's avonds reeds een half uur voor elke kerkdienst in de kerkraadskamer aanwezig, altijd met een sigaar in de mond. Toen daar eens iets over gezegd werd, antwoordde hij: "t is een goede zaak om je afgoden te verbranden".

18 oktober 1954 vierde Ds. Jongeleen zijn 40 jarig ambtsjubileum. In ons Bussumse jaarboekje 1955 lees ik daarover van de hand van br Van Zonneveld: "Wonderlijk zijn Gods wegen, wanneer wij opmerken, dat Bussum in 1914 een beroep op hem als kandidaat uitbracht en Ds Jongeleen toen een sterke begeerte heeft gehad om aan deze roeping gehoor te geven. Bussum zou dan de eerste gemeente zijn geweest, die hij zou hebben gediend. De Heere heeft het echter zo beschikt, dat Bussum de laatste gemeente zal zijn voor hem. "Mijn gedachten zijn niet u ieder gedachten en Mijn wegen zijn niet uw wegen".

Hij ging in 1955 op 76 jarige leeftijd met emeritaat en vestigde zich in Wageningen. In 1961 is hij overleden en in Noordeloos begraven. Na het vertrek van Ds Jongeleen zijn wij twee jaar vakant geweest. In die tijd werd in 1956 in de kerk centrale verwarming aangelegd, een grote verbetering. In die vakante periode hebben we verscheidene malen tevergeefs een beroep uitgebracht en

wel op de predikanten Ds B. Bijleveld, Ds J.Keuning, Ds M. Vlietstra, Ds H.C, v.d. Ent, Ds. J.C. van Ravenswaay, Ds. J.P. Geels.

Tenslotte nam Ds. M., Holtrop in juli 1957 het beroep van Bussum aan. Voor diens komst werd de pastorie grondig gerestaureerd. De vroegere tuinkamer (de latere studeerkamer van Ds Jongeleen), werd omgebouwd tot een vergaderzaal, waar grote behoefte aan was. Na twee jaar ging Ds Holtrop met emeritaat en vestigde zich in Leeuwarden.

Ik heb nu over ongeveer een halve eeuw enige "oude beelden" van onze kerk laten zien. Over de laatste 25 jaar kun je niet meer van "oude beelden" spreken en daarom zou ik met dit artikel kunnen besluiten. Maar omdat deze serie artikelen geschreven is n.a.v. het 75 jarig bestaan van onze kerk, zal ik nog in een laatste bijdrage enkele belangrijke gebeurtenissen de revue laten laten passen.

DE CHR GER KERK VAN BUSSUM IN "OUDE BEELDEN"

11

Op 18 sept 1945 werd de Zangvereniging "Laus Deo" opgericht, die in het begin van de 60er jaren plaats heeft gemaakt voor de Koorvereniging "Comm nu met sangh", die na verloop van tijd uit onze kerkelijke kring is verdwenen. Op 24 nov 1948 is een Mannenvereniging "Onderzoekt de schriften" opgericht, die gedurende de oorlogsjaren door Ds. Baan werd gepresideerd. Helaas bestaat de mannenvereniging niet meer. Op 5 april 1950 werd de vrouwenver. "Ruth" opgericht, die nog altijd van zich doet spreken door de bekende jaarlijkse verkoopdagen.

Tenslotte nog een "nakomertje": de Bijbelstudiekring "Lydia", die 7 september 1961 werd opgericht. De Zondagsschool, die in 1906 begon, bestaat nog. Velen hebben in de loop der jaren daar onderwijs gegeven, o.a. ik noem er vier, die het langst aan de Zondagsschool zijn verbonden geweest: de damens G. v.d. Akker en M.J. v.d. Heuvel resp. 35 en 43 jaar en de heren D.W. van Barneveld en A. van den Akker, resp 17 en 50 jaar.

Na het vertrek van Ds. Holtrop duurde de vakante periode heel kort. Want reeds het eerste beroep, dat onze gemeente uitbracht, had een gunstig resultaat. De Heere leidde de weg van Ds B. Bijleveld van Noordeloos naar Bussum. Op 18 sept deed hij zijn intrede met Ps 39:8, "En nu, wat verwacht ik, o Heer. Mijn hoop, die is op U".

In 1962 had de grote restauratie van ons kerkgebouw plaats. Het interieur werd geheel vernieuwd en een prachtig nieuw orgel is er gebouwd. We hebben enkele maanden ergens anders moeten kerken en toen onderdak gevon-

den in het kerkgebouw van de Vrije Evangelische Gemeente. Nu was echter de kerk wel mooi geworden, maar de kerkeraadskamer en de verenigingszaal maakten een zeer povere indruk. In 1965 werd daarin reeds een balletje opgeworpen voor een nieuwe uitbouw. In 1968 werd begonnen met de uitwerking der plannen. Eerst liep het niet erg vlot, want het beraamde bedrag der kosten was geen peuleschil, maar eindelijk kwam de zaak rond. In 1970 is de uitbouw tot stand gekomen. Kosten circa f 120.000,--.

Mede dank zij de zeer actieve Vrouwenver. "Ruth" met haar jaarlijkse verkoopdagen is deze schuld reeds in 1976 geheel afgelost. God heeft dit werk wel bijzonder gezegend.

Op 9 april 1963 werd het nieuwe orgel in gebruik genomen met een orgelbespeling door de adviseur Dirk Jansz. Zwart. Het orgel is gebouwd door de fa. K.B. Blank en Zn. In 1979 is Ds. Bijleveld naar Heerde vertrokken en is onze gemeente weer herderloos geworden.

Zo ben ik aan het einde gekomen van mijn artikelen-reeks. Het was alles zonder enige pretentie: beelden uit het verleden.

Ik ben indertijd begonnen met op te merken, dat er helaas in de "gedenkschriften" ook vele zwarte bladzijden voorkomen, getuigen van onze zondige aard, onze ontrouw. Maar we mogen ook gewagen van Gods genade en goedheid, die het onvolkomen werk van mensen heeft willen zegenen. Ruim 75 jaar is in onze kerk de boodschap gebracht in de bediening van Gods Woord in het midden van Zijn gemeente, dat wij de Heere dankbaarheid en gehoorzaamheid verschuldigd zijn in een Godzalige levenswandel.

Wij mogen de onderlinge bijeenkomsten niet nalaten gelijk sommigen de gewoonte hebben (Hebr. 10:25). Als we deel willen ontvangen, uit genade, van wat nodig is voor ons om welgetroost te leven en eenmaal zalig te sterven, dan moeten we meeleven met het kerkelijk leven, zoals dit verwerkelijkt wordt in het samenkomen onder de prediking van het Woord en de bediening van de Sacramenten. Dat is een eerste eis en een onontkoombare plicht. De vraag naar de stand en de inhoud van ons kerkelijk leven is dan ook zeer belangrijk. En dan niet in de zin van: ik denk er dit van, of: ik zie het zi; neem ons kerkelijk leven, geplaatst in het licht van Gods Woord, daar gaat het om. Hoe zou het moeten zijn en hoe is het?

Kunnen en mogen we onze kinderen, de jeugd van ons volk zeggen, tonen, voorleven, hoe het moet zijn naar het Woord des Heeren, naar wat de Heere van ons vraagt, naar wat bij de doop is beloofd en bij de openbare belijdenis is bevestigd?

Het is groot als wij van harte kunnen instemmen met David (Ps 122:1): "Ik verblijd mij in degenen, die tot mij zeggen: Wij zullen in het huis des Heeren gaan."

= = = = =